

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

Πάντες τρέχουσι

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Έπ. Καθηγητού του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ένα έργο τέχνης και ή σημασία του

Το χαρακτηριστικό της μεγάλης τέχνης είναι ότι μπορεί και αναπαριστά με λιτά μέσα και σύμβολα πραγματικές καταστάσεις της ζωής, τις οποίες εξωραΐζει και μās τις προβάλλει αφαιρώντας την τραγικότητά τους. Κάπως έτσι αντιλαμβάνομαι και την λειτουργία του «Δρομέα», έργου σύγχρονης τέχνης και κατασκευής του γλύπτη Κ. Βαρώτσου, που ο Δήμαρχος Αθηναίων είχε την φαινή ιδέα να τοποθετήσει στο μέσο της Πλα-

τείας Ομονοίας εις θέαν πολλών Αθηναίων και των παρεπιδημούντων ξένων. Εκείνο που είναι δύσκολο είναι να βρεθεί κάποιος τόπος εις τα περίξ, όπου και να σταθείς, να τον περιεργασθείς και να τον θαυμάσεις. Τον Δρομέα μόνο εν ριπαίς οφθαλμών τρέχοντας είτε με τα πόδια είτε με το αυτοκίνητο μπορείς να τον αντι-κρύσεις.

Πρέπει να είναι από τα λίγα καλλιτεχνικά έργα που κατά τρόπον απόλυτο ανταποκρίνονται στις προθέσεις του δημιουργού, του χορηγού, και του θεατού. Ο τελευταίος το παίρνει προσωπικά και συντονίζοντας τον θυματισμό του προχωρεί τροχάδην τον δρόμον του, όταν μάλιστα παίρνει την οδόν Σταδίου...

Μάθημα γραμματικής επί τόπου

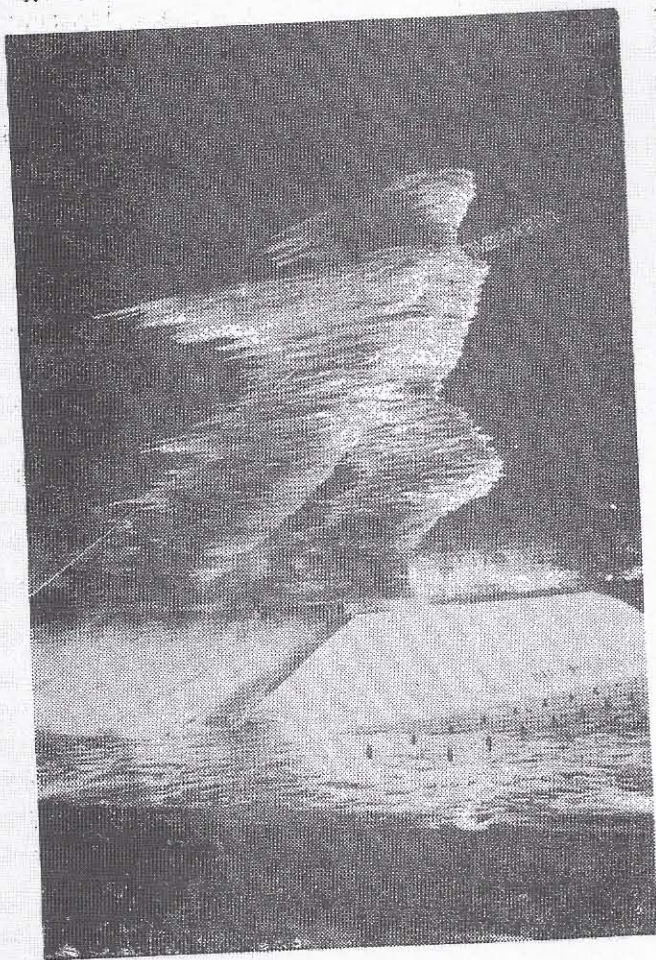
Είναι χαρακτηρισική ή περίπτωση νεαρού πατέρα, ο οποίος έφερε επί τόπου το μικρό παιδάκι του που συγαντούσε δυσκολίες στην εκμάθηση των ρημάτων, για να του διδάξει εποπτικά, με παράδειγμα από την τρέχουσα χρήση, το ρήμα τρέχω και τις κλίσεις του.

«Εγώ παιδί μου τί κάνω τώρα; Τρέχω. Έσύ; Τρέχεις. Ο κόσμος που πάει κι έρχεται; Κι αυτός τρέχει. Όλοι μας λοιπόν τρέχουμε. Έσείς εκεί, πώς τρέχετε έτσι; Μά όλοι τρέχουν, κύριε, του άπαντού, έμεις θά είμαστε ή εξαίρεση»;

Πράγματι στον κανόνα αυτό δεν υπάρχουν εξαίρεσεις, κι αν πιθανόν υπάρξουν τότε απλώς θά τονίζον τον κανόνα.

Θέατρο παραλόγου

Αν επιλέξαμε την Ομόνοια και τον Δρομέα της το κάναμε γιατί προσφέρεται σαν σκηνακό ένός θεατρικού έργου που ο τίτλος του θά μπορούσε να ήταν: «Μιά ζωή σε θυμάμαι να τρέχεις», με όλον τον θάσο των νεοελλήνων επί σκηνης να τραγουδάει, με συγχωρείτε να κλίνει το ρήμα τρέχω με όλες τις προσωπικές άνω νυμίες, με όλους τους χρόνους και προς πάσαν κατεύθυνση. Ίδιαίτερα προς εκείνην της οδού Σταδίου, όπου

σ ε δρόμους ποιμαντικῆς διακονίας

ὁ στρατηγὸς Θεόδωρος Κολοκοτρώνης μᾶς δείχνει πρὸς ἓνα ἐπικλινὲς ἀνθοστόλιστο τεραστίων διαστάσεων ὠρολόγιο τὴν ὥρα πού περνάει καὶ κατὰ ταῦτα μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι ὀφείλουμε νὰ βιαστοῦμε καὶ νὰ τρέξουμε.

Ἄγωνας δρόμου, λοιπόν, πού ἀπὸ βιοπάλης κάματος προωθείται στὴν κατηγορία τοῦ ἀθλήματος, ἐξιδανικεύεται, ἐξευγενίζεται. Ἀναφέρομαι συγκεκριμένα στὴν θεσμοθέτηση τοῦ «γύρου τῆς Ἀθήνας» κάθε Μᾶη, γιὰ τὸν ὅποιο ἀθλοθετοῦνται καὶ ἀπονέμονται εἰδικὰ βραβεῖα. Μετά, βέβαια, ἡ ζωὴ συνεχίζεται χωρὶς βραβεῖα, χωρὶς εὐγένειες χωρὶς ἰδανικά, ὁ κόσμος γυρίζει στὰ ἴδια καὶ τρέχει σὰν τὴν ἀδικη κατάρα γιὰ νὰ θυμηθοῦμε καὶ μιὰ ἔκφραση τοῦ λαοῦ μας πού ἀποδίδει τέλεια αὐτὸ τὸ τρεχαλητό.

Τρέχουμε σὲ εὐθεία, σὲ τεθλασμένη, σὲ κύκλο, μπρός, πίσω, πάνω, κάτω, γυρίζουμε σὰ σβούρα μὲ κομμένη τὴν ἀνάσα, λαχανιασμένοι, χωρὶς νὰ παίρνομε ἀναπνοή, κυριολεκτικὰ ἀλαφιασμένοι.

Ἀπρόσμενο μάθημα

Βρισκόμαστε στὸν Ἡλεκτρικὸ Σταθμὸ τοῦ Νέου Φαλήρου. Ἔτσι, ὅπως κάποιος κατεβαίνει τὶς σκάλες πού ὀδηγοῦν στὴν ἀποβάθρα, κατευθεῖαν μπροστά, μὲ βαρυφορτωμένη τὴν τσάντα του καὶ μὲ μιὰ ἄλλη σακούλα ὑπομάλης, τὸν πλησιάζει ἓνας ἄλλος κύριος, λίγο ἡλικιωμένος καὶ τοῦ κάνει καλοσυνάτα ἓνα πρῶτὸν μάθημα ὀρθῆς καθόδου τῆς κλίμακος τοῦ Σταθμοῦ.

«Μὲ συγχωρεῖτε» τοῦ ψιθυρίζει. Ὁ ἄλλος, ἔχοντας τὴν σχετικὴ ἐπιτάχυνση λόγω βαρύτητος παρὰ λίγο νὰ πέσει κάτω. Ποιὸς ἦταν αὐτὸς πού τολμοῦσε νὰ τοῦ ἀνακόψει τὴν κάθοδο; Στρέφεται πρὸς τὸν ἀγνωστο, πού τοῦ ζητοῦσε συγγνώμη, θέλοντας νὰ τοῦ ζητήσει τὸν λόγο γιὰτὶ κινδύνευε α) νὰ πέσει μὲ τὸ ἀπότομο σταμάτημα· β) νὰ πέσουν πάνω του καὶ ἄλλοι πού ἐρχόντουσαν ἀπὸ πίσω καὶ νὰ τὸν τσαλαπατήσουν· γ) νὰ χάσει τὸ τραῖνο πού ἤδη ἀκουγόταν νὰ καταφθάνει· δ) νὰ μὴν ἀγοράσει ἐφημερίδα καὶ ε) νὰ μὴν προλάβει νὰ πιᾶσει θέση ὥστε νὰ τὴν διαβάσει. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ κίνδυνοι πέρασαν ἀστραπιαῖα ἀπὸ τὸ μυαλό του, τὸν ἔπιασε πανικὸς καὶ ἦταν ἔτοιμος νὰ ξεσπάσει.

Τὸ χαμόγελο ὅμως τοῦ ἄλλου, τὸ «μὲ συγχωρεῖτε» του, τὸ ἀπίθανο καὶ ἀπροσδόκητο τῆς παρεμβάσεως τὸν ἔκανε νὰ τὸν κοιτάξει παράξενα καὶ νὰ ἀκούσει προσεχτικὰ τὶς ὑποδείξεις του.

«Ἐέρετε, κι ἐγὼ εἶμαι συνήθως βιαστικός, ἀγαπητέ μου. Ὑπάρχει ὅμως ὁ κίνδυνος, ὅταν κατεβαίνετε τὴ σκάλα κατευθεῖαν μπροστά, μὲ τὸ βάρος πού ἔχετε —ἐννοοῦσε προφανῶς στὰ χέρια— καὶ τὴν φόρα πού ἔχετε πάρει νὰ πέσετε μπρούμυτα καὶ νὰ χτυπήσετε. Λίγο πλάγια, λίγο λοξά· αὐτὸ ἔχει ἐπιπλέον τὸ πλεονέκτημα νὰ ἐπιβραδύνει καὶ τὴν ταχύτητα».

Τὸν ἄκουσε ἀφοπλισμένος ὁ ἀνθρωπὸς μας καὶ μάλιστα μὲ ἀνακούφιση, γιὰτὶ κάποιος ἐνδιαφέρθηκε γι' αὐτὸν καὶ μὲ τρόπο τοῦ ὑπέδειξε μιὰν ἄλλη πραγματικότητα ἀπ' ἐκείνην πού εἶχε διαβάσει πρόσφατα σὲ μιὰ «τοιχο-γραφία»: «ὑπάρχω, ἄρα δέν... ὑπάρχεις!» Μετὰ τὴν πρῶτὴν συνάντηση τὸ δεύτερο σκέλος τοῦ συλλογισμοῦ θὰ μπορούσε νὰ μετατραπῆ σὲ «ἄρα ὑπάρχομε».

Λοξοδρομήσεις, παραλληλότητες καὶ 'μεταφορές'

Τί τὸ ἤθελε ὅμως ὁ εὐλογημένος ἐκεῖνο τὸ πλάγια καὶ τὸ λοξά; Τοῦ θύμιζε ἄλλα πράγματα. Ὅχι βέβαια ὅτι κυκλοφοροῦν πολλοὶ λοξοί. Αὐτὸ τέλος πάντων ὑποφέρεται. Τοῦ θύμιζε κάτι κανόνες κυκλοφορίας πού ἐπικρατοῦν σ' αὐτὰ τὰ τρεχάματα. «Πάντες μὲν τρέχουσι» (πρὸβλ. Α' Κορινθ. θ' 24), ἀλλὰ τὸ ζήτημα εἶναι νὰ φθάσεις κάπου γρήγορα κι ἂν ἡ εὐθεῖα εἶναι σύμφωνα μὲ τοὺς γεωμετρικοὺς κανόνες ἢ συντομωτέρα ὁδός, ἐντούτοις, σύμφωνα μὲ ἄλλους κανόνες, ἡ π λ α γ ί α εἶναι τελικὰ ἢ συντομωτέρα...

Δέν ἔχετε παρὰ νὰ παρατηρήσετε πῶς περνοῦν τὶς διαβάσεις οἱ διαβάτες. Παρατηροῦν τὶς πιθανὲς ριγμές τῆς μάζας καὶ προσπαθοῦν νὰ εἰσχωρήσουν καὶ νὰ διαβῶν στὴν ἀπέναντι πλευρά. Τὸν ἴδιο τύπο πορείας ἀκολουθοῦν καὶ ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου, καίτοι γιὰ νὰ πάνε ἀκόμα πιὸ γρήγορα θαδίζουσι ὡς ἀκροβάτες στὸ ἄκρον τοῦ πεζοδρομίου πατώντας καὶ ἐπὶ τοῦ κρασπέδου τῆς λεωφόρου μὲ κίνδυνο νὰ τοὺς πατήσῃ κάποιος τροχοφόρος.

Τὴν αὐτὴν μέθοδο ἐφαρμόζουν καὶ εἰς τὰς ἐθνικὰς ὁδοὺς. Εὐθὺς ὡς ὑπάρξει συνωστισμὸς ἐπὶ τῶν λωρίδων, διερευνοῦν παρακαμπτηρίους χωματόδρομους, ὄρμουν πρὸς αὐτοὺς καὶ παραλληλοδρομοῦν μὲ τοὺς ὑπολοίπους τῶν λωρίδων μέχρις ὅτου ὑπάρξει κάπου κενὸν γιὰ νὰ εἰσπηδήσουν πάλιν τροπαιοῦχοι.

Δέν ἔχει φανεῖ ὁ νεώτερος Πλοῦταρχος γιὰ νὰ περιγράψῃ τοὺς παραλλήλους θίους τῶν συμπατριωτῶν

ΟΡΙΑΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΜΑΣ¹

Του Ἀρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΜΟΥΣΤΑΚΑ
Καθηγητοῦ

Στὴν πρώτη περίοδο τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν ζοῦσε ἀκόμη ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἦρθαν οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, οἱ ὁποῖοι, ἐνῶ ἐβλεπαν νεοροπιαστὴ τὴν Ἀλήθεια στὸ θεανδρικό Πρόσωπο τοῦ Λόγου, ἐνῶ ἐβλεπαν νὰ ἀνασταίνονται νεκροί, νὰ θεραπεύονται λεπροί, ν' ἀνοίγουν τὰ μάτια τῶν τυφλῶν, νὰ περπατοῦν οἱ παραλυτικοί¹⁶, κλείνουν τὴν ψυχὴ τους στὴν ἄρνηση τῆς Ζωῆς ἀπὸ φθόνο καὶ στρέφουν τὸ βλέμμα τους με ὀργὴ πᾶνω σ' Ἐκεῖνον, ποῦ ἦρθε νὰ θεραπεύσει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ μῖασμα τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου. «Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον· ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια»¹⁷. Ὅχι! Δὲν μπορεῖ, σύμφωνα με τὴ γνώμη τους, ὁ Θεὸς νὰ ἔχει τόση μεγάλη ἀγάπη, νὰ συγκαταβαίνει καὶ νὰ γίνεται Θεᾶνθρωπος, γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ ἀγγίξει ὁ ἄνθρωπος τὸ ἴδιο τὸ σῶμα τῆς Θεότητος! Δὲν μπορούσε ὁ νοῦς τους νὰ «βολέψει» τὴ σκέψη πὼς ὁ Μεσσίας δὲν θὰ ἦταν ἓνας ἐγκόσμιος βασιλιάς, ποῦ θὰ δόξαζε τὸν περιούσιο Λαὸ τοῦ Θεοῦ με μιὰ ἐγκόσμια κυριαρχία. Γι' αὐτὸ στήνουν ἐπάνω στὸ Πολγοθᾶ τὸν Σταυρὸ καὶ ἀπλώνουν ἐκεῖ τὴ θεία Ἀγάπη. Ἔτσι πέρασε ὁ καιρὸς τῆς θροσχῆς καὶ ἦρθαν οἱ ποταμοὶ νὰ πνίξουν τὴν Ἐκκλησία με τὸ αἷμα ἄλων ἐκείνων ποῦ ὁμολόγησαν πίστη στὸν Ἰησοῦ Χριστό. Ἀρχίζει

ἡ ἐποχὴ τῶν μαρτύρων, τῶν ἡρώων τῆς πίστεως, με «ἀκροθίνιο» τὸν Πρωτομάρτυρα Στέφανο. Εἶναι ἡ ἐποχὴ ποῦ στὰ ἀμφιθέατρα καὶ στὰ ἵπποδρόμια καὶ στὸ Κολοσσαῖο σύρονταν κατὰ χιλιάδες οἱ ὄπαδοὶ τοῦ Ἰησοῦ, γιὰ ν' ἀρνηθοῦν ἐκεῖ τὴν Ἀλήθεια ποῦ ἔλαμψε μέσα τους καὶ τοὺς ἀνεμόρφωσε καὶ τοὺς ἀνεγέννησε «ἐν Χριστῷ».

Μαζὶ με τὴ θροσχὴ καὶ τοὺς ποταμούς, ποῦ ἐπληξάν τὴν Ἐκκλησία καὶ θέλησαν τὸ δέντρο τῆς πίστεως νὰ τὸ ξεριζώσουν, ἐπνευσαν καὶ οἱ ἀνεμοὶ. Ὁργανώθηκε τὸ μῖσος. Ἐγίνε «ἐπιστημονικὸ» τὸ ψεῦδος κατὰ τῆς Ἀλήθειας με τὴ συγγραφὴ. Ἀνέλαθε πλέον ὄχι μονάχα τὸ ξίφος τοῦ δημίου, ἀλλὰ καὶ ἡ γραφίδα τοῦ ἀπίστου, τοῦ ἀντιχριστοῦ, νὰ διαφεύσει τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Ἡ Ἐκκλησία μας ἀμύνθηκε με τοὺς Ἀπολογητὲς τῆς. Ἦρθε ὁμοῦς ὁ καιρὸς τῆς εὐλογίας. Ἦρθε ἡ γαλήνη στὴν Ἐκκλησία. Ἡ Ἐκκλησία στὴ συνέχεια ἀγκάλιασε ὅλον τὸν γνωστὸ τότε κόσμο. Τὸ μετελαμπάδευσαν οἱ ἀνεπανάληπτες ὡς θεσμοὶ μορφῆς τῶν Ἀποστόλων καὶ οἱ πρώτοι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας.

Μετὰ τὸ διάταγμα τῶν Μεδιολάνων δὲν ἐξέλιπαν οἱ Νέρωνες καὶ οἱ Διοκλητιανοί. Βέβαια τὰ ἀμφιθέατρα ἔχουν κλείσει. Ἐχουν σταματήσει τὰ θηρία νὰ κατατρώγουν τοὺς χριστιανοὺς καὶ νὰ κατασπαράσσουν τὴν Ἐκκλησία. Ἐχει σταματήσει, ὅπως λέμε, ἡ ἐξωτερικὴ αἱμορραγία, ἡ ἐξωτερικὴ πίεση. Ὁ Ἰησοῦς Χρι-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 23 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 1 τεύχους.

16. Λουκ. 7,22.

17. Ματθ. 9,34.

μας. Ὁ Ἕλληνα ὁδηγὸς ὁδηγεῖ με ἀνταντακλαστικὰ χωρικοῦ ὁδοιπόρου. Κόβει δρόμο γιὰ νὰ θγεῖ μπροστά, λοξοδρομεῖ γιὰ νὰ σὲ «φάει» στὴν στροφή.

Τὸ κακὸ θέβαια εἶναι, ὅτι ὅλα αὐτὰ ποῦ συμβαίνουν στοὺς δρόμους με τ α φ έ ρ ο ν τ α ι καὶ στὰ ὑπόλοιπα κοινωνικὰ πεδία δράσεως τοῦ ἀνθρώπου, ποῦ μετατρέπονται ἔτσι σὲ χώρους ἀνταγωνιστικὸς ἐξουθενώσεως τοῦ συνανθρώπου.

Ἡ Ζωὴ εἶναι τρέξιμο

Τὸ τρέξιμο λοιπὸν ποῦ μᾶς ἐπιβάλλεται ἢ ἐπιβάλλουμε ἐμεῖς στὸν ἑαυτὸ μας, ἐκτὸς τοῦ ὅτι μᾶς ἐξανατλεῖ προσωπικά, μᾶς ὑπαγορεύει κανόνες συμπεριφορᾶς ποῦ ὁδηγοῦν σὲ ἀφιλόνητη πορεία στὸ δρόμο τῆς ζωῆς.

Καὶ ἐνῶ ὁ δρόμος καὶ τὸ τρέξιμο μποροῦν νὰ συμβολίζουν τὴν ἀγωνιστικὴ πορεία τοῦ ἀνθρώπου γιὰ μιὰ ἐν Θεῷ ζωὴ, ἀπὸ μιὰ ἀπρόσεκτη στάση μας εἶναι δυνατό νὰ ἐκπέσουν ἀπὸ τὴν τάξη αὐτὴ, νὰ χάσουν δηλαδὴ τὸ ἀνάλογο ἀντίκρουσμα.

Ἐδῶ κυρίως ἐγκτεται ἡ συμβολὴ τῆς ποιμαντικῆς φροντίδος τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν σύγχρονα ἄνθρωπο, ἢ Ὅποια ὑποδεικνύοντας τὸν Σωτῆρα Χριστὸ ὡς τὴν μόνον Ὁδὸν (Ἰωάν. ιδ' 6), ὀφείλει νὰ τὸν ὁδηγεῖ πρὸς αὐτὴν καὶ νὰ τὸν ἐμπνέει «νὰ τρέχει με ὑπομονὴ τὸ ἀγώνισμα τοῦ δρόμου ποῦ εἶναι ἐμπρὸς του» (Ἐβρ. ιβ' 1), βοηθώντας τον νὰ καταλάβει ὅτι, πραγματικὰ καὶ μεταφορικὰ, ἡ ἐπιτυχία μας στὴ ζωὴ καὶ ἡ σωτηρία μας δὲν εἶναι κατόρθωμα «τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεούντος Θεοῦ» (Ρωμ. θ' 16).